

**INFORMACJA MINISTERA EDUKACJI NARODOWEJ
DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W SPRAWIE REGULACJI DOTYCZĄCYCH RAMOWYCH
PLANÓW NAUCZANIA W SZKOŁACH PUBLICZNYCH, ZE SZCZEGÓLNYM
UWZGLĘDNIENIEM REGULACJI DOTYCZĄCYCH NAUCZANIA
RELIGII/ETYKI**

Zasady nauczania religii i etyki w szkołach, w tym zasady finansowania tych zajęć, nie uległy zmianie.

Ramowe plany nauczania dla poszczególnych typów szkół zostały określone w formie odrębnych załączników do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 204). **Cała treść każdego załącznika stanowi zatem kompletny, odrębny ramowy plan nauczania dla danego typu szkoły.**

Każdy ramowy plan nauczania dla danego typu szkoły, określony w formie odrębnego załącznika do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, zawiera zajęcia o różnym charakterze:

- pierwsza grupa zajęć to **obowiązkowe zajęcia edukacyjne**, takie jak np. język polski, matematyka, język obcy itd.) **oraz zajęcia rewalidacyjne** dla uczniów niepełnosprawnych, **a wymiary tych zajęć są określone wprost w danym ramowym planie nauczania;**
- druga grupa zajęć to zajęcia edukacyjne, które stają się obowiązkowe po deklaracji rodziców (**religia/etyka, wychowanie do życia w rodzinie, języki mniejszości narodowych, etnicznych lub język regionalny oraz nauka własnej historii i kultury, zajęcia sportowe** w oddziałach i szkołach sportowych oraz w szkołach mistrzostwa sportowego), **a ich wymiar określają rozporządzenia w sprawie:**
 - 1) warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155, z późn. zm.);
 - 2) sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej

prokrecacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z 1999r. Nr 67, poz. 756, z późn. zm.);

- 3) warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2007 r. Nr 214, poz. 1579, z późn. zm.);
- 4) warunków tworzenia, organizacji oraz działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego (Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1078).

Zarówno **jedne jak i drugie zajęcia w szkole publicznej realizowane są nieodpłatnie**, co jest zgodne z art. 70 ust. 2 Konstytucji RP stanowiącym, że nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna.

Podstawy prawne nauczania religii/etyki w szkołach publicznych

W świetle art. 53 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.) nauczanie religii stanowi immanentny składnik zagwarantowanej w ustawie zasadniczej wolności religii. Dopelnieniem tej zasady jest regulacja zawarta w art. 53 ust. 4 Konstytucji, określająca, że religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób. **Gwarancja wolności religii jest bezwarunkowa w tym znaczeniu, że państwo nie może wprowadzać pozakonstytucyjnych warunków korzystania z jej form wskazanych w art. 53 ust. 2 Konstytucji, które stanowiłyby ograniczenie tej wolności (np. wprowadzić odpłatność za uczestniczenie w obrzędach lub w nauczaniu religii).**

W związku z regulacją zawartą w art. 53 ust. 4 Konstytucji, należy wskazać również **art. 70 ust. 2, który ustanawia zasadę bezpłatności nauczania w szkołach publicznych.**

Gwarancje nauczania religii katolickiej zostały zawarte ponadto w Konkordacie między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisanym w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318). **W art. 12 ust. 1 Konkordatu Państwo zagwarantowało, że szkoły publiczne podstawowe i ponadpodstawowe oraz przedszkola, prowadzone przez organy administracji państwowej**

i samorządowej, organizują zgodnie z wolą zainteresowanych naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych.

Na poziomie ustawodawstwa zwykłego, **nauczanie religii w szkołach publicznych reguluje ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36, poz. 155, z późn. zm.).** Ustawa o systemie oświaty w art. 12 ust. 1 wskazuje, że publiczne przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja organizują naukę religii na życzenie rodziców, a szkoły ponadgimnazjalne na życzenie bądź rodziców, bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu nauki decydują uczniowie. Pełna regulacja zasad nauczania religii w szkołach publicznych znalazła się w cyt. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej, które określa w sposób szczegółowy i kompletny wszystkie kwestie związane z nauczaniem religii, łącznie z wymiarem zajęć i wystawianiem ocen. **Zgodnie z § 8 rozporządzenia, nauka religii w przedszkolach i szkołach publicznych wszystkich typów odbywa się w wymiarze dwóch zajęć przedszkolnych (właściwych dla danego poziomu nauczania) lub dwóch godzin lekcyjnych tygodniowo. Wymiar lekcji religii może być zmniejszony jedynie za zgodą biskupa diecezjalnego Kościoła Katolickiego albo władz zwierzchnich pozostałych kościołów i innych związków wyznaniowych. Tygodniowy wymiar godzin etyki ustala dyrektor szkoły. Trzeba podkreślić, że jedynym aktem prawnym, który określa wymiar nauki religii jest cyt. rozporządzenie, wydane przez Ministra Edukacji Narodowej w porozumieniu z władzami Kościoła Katolickiego, Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego oraz władzami innych kościołów i związków wyznaniowych. Każda zmiana rozporządzenia wymaga również porozumienia z władzami ww. kościołów związków wyznaniowych.**

Ramowe plany nauczania

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa ramowe plany nauczania w szkołach publicznych. Ustawa nie definiuje przy tym pojęcia „ramowego planu nauczania”. Wytyczna zawarta w wymienionym przepisie ustawy nakazuje natomiast ministrowi uwzględnienie w akcie wykonawczym wydanym na podstawie omawianego upoważnienia wymiaru godzin do dyspozycji dyrektora szkoły, obowiązującego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych dla

poszczególnych etapów edukacyjnych, a także wymiaru godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych.

Na podstawie powyższego upoważnienia zostało wydane, obowiązujące do dnia 31 sierpnia 2012 r., rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142, z późn. zm.). Natomiast z dniem 1 września 2012 r. zacznie obowiązywać nowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, podpisane w dniu 7 lutego 2012 r. (Dz. U. z dnia 22 lutego 2012 r., poz. 204). **Obydwa rozporządzenia określają ramowe plany nauczania dla poszczególnych typów szkół publicznych, w formie odrębnych załączników.** Natomiast bezpośrednio w treści rozporządzeń zawarto przepisy wskazujące, jakie rodzaje zajęć określają ramowe plany nauczania oraz w jaki sposób dyrektorzy szkół są obowiązani ustalać szkolne plany nauczania. W rozporządzeniu z 2002 r. każdy ramowy plan nauczania miał postać tabeli, w której wymienione były wszystkie zajęcia edukacyjne, wraz z ich wymiarem na poszczególnych etapach edukacyjnych. W każdej tabeli były wymienione zajęcia z religii/etyki oraz był podany ich wymiar. Jednak trzeba podkreślić, że regulacje te w odniesieniu do religii/etyki miały charakter wyłącznie informacyjny. Jak bowiem wcześniej wspomniano, **pełna regulacja zasad prowadzenia nauki religii w szkołach publicznych znajduje się w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach,** stąd też rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania może ustalony tam wymiar zajęć religii/etyki jedynie recypować, bez możliwości jakiegokolwiek modyfikacji.

Nowe rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania z 2012 r. zostało skonstruowane w sposób odmienny od dotychczasowego. Wprowadzie nadal każdy ramowy plan nauczania stanowi osobny załącznik do rozporządzenia, jednak nie mają one już kształtu tabelarycznego, ale charakter opisowy. **W każdym też ramowym planie nauczania szkoły publicznej dla dzieci i młodzieży znajduje się przepis stanowiący, że wymiar godzin przeznaczonych na realizację zajęć religii lub etyki, zajęć wychowania do życia w rodzinie, zajęć języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego i naukę własnej historii i kultury oraz zajęć sportowych w oddziałach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego określają przepisy, o których mowa w § 4 ust. 2 rozporządzenia.**

Nie ma zatem żadnej podstawy do tezy, iż religia/etyka nie została ujęta w ramowych planach nauczania.

Cytowanemu powyżej przepisowi w sprawie ramowych planów nauczania nadano takie brzmienie, ponieważ nie jest właściwe powtarzanie treści przepisu innego rozporządzenia, którego przedmiotem jest ustalenie wymiaru zajęć z religii – wystarczające jest bowiem (i bardziej poprawne) zamieszczenie odesłania do tego przepisu.

Trzeba podkreślić, że wszystkie zajęcia ujęte w ramowym planie nauczania, łącznie z tymi, których wymiar określają odrębne rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej, nie mogą być w szkole publicznej realizowane odpłatnie, ponieważ naruszałoby to art. 70 ust. 2 Konstytucji RP (który stanowi, że nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna), a w przypadku zajęć religii - dodatkowo art. 53 ust. 1 i 2 ustawy zasadniczej.

Reasumując: rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania, które wejdzie w życie z dniem 1 września 2012 r., nie wprowadza żadnych zmian w zakresie sposobu nauczania i wymiaru zajęć religii/etyki, wychowania do życia w rodzinie, języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego oraz nauki własnej historii i kultury, zajęć sportowych. Nie powoduje też jakichkolwiek skutków w zakresie sposobu finansowania tych zajęć. W dalszym ciągu są one objęte finansowaniem w ramach części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego.

Opracowano w oparciu o:

http://www.katecheza.diecezja.krakow.pl/data/_uploaded/file/MEN_info_ws_nauczania_religii.pdf z dnia 12.06.2012r